

מה בין משבר השמן בתקופת יהודה המכבי לבין המשבר הפיננסי העולמי.

פיתרון אפשרי להיחלצות ממעגל הקסמים של המשבר, טמון ביכולת האישית של האדם לבחור משמעות אפקטיבית ומתאמת לשינוי המתרחש...

לפני קצת יותר מאלפיים שנה רעשה הארץ, עת נערכה חנוכה מחודשת של היכל בית המקדש בירושלים. החשש הגדול שהתעורר בלב העם לאחר מיגור היוונים מירושלים, נבע מכך שכד השמן היחיד שנמצא הספיק ליום אחד בלבד, בעוד שזיקוק שמן כשר למנורת המקדש, נמשך לא פחות מ-8 ימים. היום, כאלפיים שנה לאחר אירוע מיוחד זה, כולנו עדים למשבר אשר בדומה לתקופתו של יהודה המכבי, מעורר תחושות של חשש ופחד, אם כי בשונה מהמצב בתקופת 'משבר מנורת השמן', תחושות אלו אינן רק אצל העם היושב בציון, אלא מציפות את העולם כולו.

בשנים האחרונות עמוסים ערוצי התקשורת במידע רב אודות המשבר הכלכלי העולמי והשלכותיו. לעיתים מתקבל הרושם כאילו מדובר בסוג של מפלצת המשתוללת בעולם והורסת כלכלות או אולי אפילו סוג של אנטיכוס מודרני המבקש לפגוע באמון ציבור המשקיעים בעולם, כפי שניסו היוונים לנתק את העם היהודי מאמונתו, והובילו למשבר המרד בתקופה ההיא.

מבחינה מסוימת, אין הבדל גדול בין משבר השמן שבאגדת נס החנוכה, לבין המשבר הפיננסי העולמי. בשני המקרים מדובר בשינוי מהותי של נסיבות, הגורר תגובות רגשיות מובנות של חשש ודאגה. תגובות אלו הן אך טבעיות כיום כאשר מומחים מתחומים שונים מתריעים בעולם, כפי שניסו היוונים לנתק את קריסה) של מבנה הכלכלה ושוק הכספים העולמי.

כך בדיוק לפני 2000 שנה היה מקום לתגובות של פחד ודאגה נוכח האפשרות הריאלית כי המרד ייכשל ומנורת המקדש תכבה, כתוצאה ממחסור בשמן. יהיו כאלה שאולי יגיבו בגיחוך להשוואה, אבל, לצורך הדיון חשוב להבין כי בתקופת מרד המכבים, משמעות אש התמיד במנורת המקדש, סימלה את קשר האמון בין עם ישראל לאלוהיו, ובכך לא הייתה שונה בהרבה ממשמעות האמונה של האדם המודרני בהמשך קיומה של פעילות כלכלית עולמית.

במילים אחרות, אפשר לומר כי האמונה בסימן המנורה הדולקת בתקופת בית המקדש, התחלפה לאורך השנים והשתנתה לאמון בסימן מדדי הבורסות של העולם המודרני. כך קרה שהמוני אדם ברחבי העולם כולו, מתפללים כיום לנס שיעלים את שינוי המשבר הפיננסי העולמי וישמור על מגמה יציבה ומתאוששת, בצבעי ירוק מעודד על מסכי המחשב בבורסות העולם כולו ...

אוירת משבר, נגרמת כתוצאה משינוי משמעותי של הנסיבות המשפיע על הכלל. בכך אין הבדל משמעותי בין המשבר ההיסטורי של תקופת המרד, לבין המשבר ההיסטורי הנוכחי. לעומת זאת, עוצמת חוויית המשבר הינה אישית ונובעת מהתגובה הרגשית של בני האדם לשינוי המתהווה. משמע, ככל שהתגובה הרגשית עוצמתית יותר, כך המשבר מתרחב, וככל שהשינוי עמוק יותר, כך התגובה הרגשית עלולה להיות הרסנית עוד יותר ... וחוזר חלילה כמו גלגל שמתגלגל קדימה והלאה!

פיתרון אפשרי להיחלצות מגלגל הקסמים של המשבר, טמון ביכולתו האישית של האדם לבחור את המשמעות המתאימה לשינוי המתרחש סביבו. בחירת משמעות אישית זו, חייבת להישען על אמת פנימית כלשהי, ואינה יכולה להישען רק על דעות מומחים ויועצים למיניהם, אשר גם הם מסתחררים כמו כולנו בתוך מערבולת השינוי של המשבר. עם זאת, אין לזלזל בקושי של בחירת משמעות פרטית בימים טרופים אלו, שעה שמדי יום ערוצי התקשורת ממטירים עלינו גשם חומצי של מידע אשר צורב את ליבנו בחששות, וצובע את עתידנו המשותף בצבעים של שחור סופני...

על מנת לאפשר בחירה אישית הנשענת על אמת פנימית כלשהי, חשוב ליצור מסגרת מתאימה המשקיטה את קולות המומחים החיצוניים, ומצמצמת את התגובות הרגשיות הנובעות מקולות אלו.

כך או אחרת, וללא קשר לאופי השינוי החיצוני (המשבר), התגובה הרגשית האישית היא שמאפשרת לאדם להפוך את השינוי שנכפה עליו ליתרון. האחריות המוטלת על כל אחד באה לביטוי במציאת משמעות אישית ומתאימה לשינוי נוצר. בדרך זו נפתחת דרך המאפשרת תגובה מתוך מצב של שקט פנימי, ולא מתוך סערת רגשות מבולבלת וחסרת כיוון.

לסיכום הדברים נראה כי לא נוכל לדעת אם נס חנוכה שבמסורת היהודית אכן התרחש במציאות או אולי היה זה רק משל (מתקופת הגמרא) לחיזוק האמונה בקיומם של ניסים. בדיוק כפי שקשה לנחש אם המשבר הפיננסי, יגרום לקריסת הכלכלה העולמית או אולי דווקא יצור זעזוע חיובי אשר יקדם את כולנו לעתיד טוב יותר. כך או אחרת, בידי כל אחד מאיתנו יכולת בחירת המשמעות למשבר השינוי שנוצר, ואין כמו חג החנוכה כדי להזכיר את האפשרות בקיומם של ניסים, ואת היכולת האישית הטמונה בכל אחד ואחת מאיתנו לבחור משמעות חיובית ואופטימית למשבר הנוכחי.

חג אורים שמח

עופר אשכנזי